

Norsk Mediehistorisk Forening: Årsberetning for 2019

For Norsk Mediehistorisk Forening har 2019 vært nok et aktivt år, med flere viktige resultater oppnådd: det årlige fagseminaret i tilknytning til årsmøtet, jevnlig oppdaterte nettsider med nyhetsmeldinger, samt to fyldige utgaver av Foreningens viktigste publikasjon: Mediehistorisk Tidsskrift, se nedenfor.

Årsmøtet 2019

Årsmøtet ble avholdt tirsdag den 5. mars 2019 hos Institusjonen Fritt Ord i Oslo. Møtet vedtok årsberetning og regnskap og valgte ett nytt medlem til styret: professor Roy Krøvel fra OsloMet. Det forelå ingen forslag til endringer av Foreningens vedtekter.

Tidligere samme dag avholdt Foreningen sitt årlige fagseminar. Tittelen var «Journalistikk og politikk 2000-2020». Seminaret varte fra kl. 09 til kl. 15. Professor, forsker og tidligere statsråd Gudmund Hernes var første innleder og holdt hovedinnlegget om «medievri 2.0». Deretter kom professor Anne Krogstad og dels kommenterte og dels videreutviklet hans perspektiv. Deretter fulgte en rekke andre forskere før det hele ble avsluttet med en paneldebatt med fire kjente deltakere: NRKs politiske kommentator Magnus Takvam, Dagbladets kommentator Marie Simonsen, Vårt Lands politiske kommentator Berit Aalborg og professor Bernt Hagtvet fra Bjørknes/UiO.

For første gang ble seminaret strømmet direkte på Internett. Flere TV-kameraer stod diskret plassert nederst i møtesalen, uten at det så ut til å forstyrre innledeerne eller paneldeltakerne. Det var Tor Torgersen og hans Arctic Video som stod for denne strømmingen. Interesserte kunne dermed følge med i samme øyeblikk – over avstand. I ettertid ligger TV-opptaket utlagt på Foreningens nettsider, som en fullstendig audiovisuell dokumentasjon av seminaret.

Styret

Styret har hatt 4 ordinære styremøter i året som har gått, men har også behandlet enkelte saker løpende på mail mellom styremedlemmene. Arbeidsutvalg har ikke vært i funksjon.

Tidsskriftet

Den viktigste enkeltoppgaven til Norsk Mediehistorisk Forening er å utgi Mediehistorisk Tidsskrift. Tidsskriftet har utkommet med to utgaver i arbeidsåret. De nummereres nå som nr.

1 og nr. 2, med akkumulert nummer i parantes. Birgitte Kjos Fonn har vært tidsskriftets redaktør i 2019 og har utført det avgjørende redaktørarbeidet som ligger bak hvert nummer. Tidsskriftet designes av Endre Barstad, som bidrar til å gi det en tiltalende visuell og typografisk utforming, der både tekst og illustrasjoner kommer til sin rett.

Nr. 1/2019 (nummer 31) hadde tittelen «Spionasje i nordisk journalistikk». Et portrett av Arne Treholt utformet i James Bond-stil preget forsiden. Det var tre fagfelleverderte artikler i nummeret. Først skrev Turid Borgen en vurdering av et prosjekt om redaksjonell posisjonering. Deretter skrev Paul Bjerke artikkelen som førstesiden viste til, om dekingen av spioner i nordiske medier, med Arne Treholt som det norske hovedeksemplet. Til slutt skrev Per Overrein om partipressen som korporativt system, med seks høyreaviser som case. I Forum-delen skrev Henrik G. Bastiansen om hvordan vi kan plassere World Wide Web i mediehistorien, mens Audgunn Oltedal diskuterte journalistikkens møte med moderne genforskning. Til slutt anmeldte Inga Henriette Undheim Aina Nødings ferske biografi om det sene 1700-tallets norske journalistpioner, Claus Fasting. Denne utgaven av tidsskriftet var på i alt 109 sider og utkom den 23. juni 2019.

Nr. 2/2019 (nr. 32) het «Politikk og journalistikk i et nytt årtusen». Dette var et temanummer som bygde på årsmøteseminaret «Journalistikk og politikk», som vi arrangerte hos Fritt Ord den 5. mars. Temanummeret fulgte opp tematikken og reiste spørsmål om hvordan forholdet mellom politikk og journalistikk har forandret seg i Norge siden år 2000. Fire fagfelleverderte artikler utgjorde første del av denne utgaven. Først skrev Gudmund Hernes – som var hovedinnleder på seminaret – om «Det medievridd samfunn 2.0». Her fulgte han opp sitt berømte foredrag og artikkel fra 1977/78, 40 år etter. Deretter skrev Terje Rasmussen om politikkens omverden i årene 2000-2020, som fulgte opp tematikken fra hans bok «Offentlig parlamentarisme». I den tredje artikkelen diskuterte Rune Ottosen mediens deking av NATOs nye kriger i perioden 1998-2018. I den fjerde artikkelen skrev Anne Krogstad om «den medievridd kultureliten». I Forum-delen diskuterte Paul Bjerke og Birgitte Kjos Fonn holdbarheten i påstanden om at journalistikken er venstrevridd. Christine Myrvang reflekterte over sin nye bok om Dagbladet, skrevet sammen med Martin Eide, om Dagbladet og det digitale skiftet, som de utga i 2018. Hun diskuterte i hvilken grad vi kan skrive historie om den aller nyeste medieutviklingen. Henrik G. Bastiansen skrev om Nasjonalbibliotekets første IT-verktøy, kalt NB N-gram, som gjør at man nå kan søke i 34 milliarder ord fra deres database over norske aviser. Knut Lundby anmeldte Dag Kulleruds bok om avisen Dagens jubileumsberetning. Birgitte Kjos Fonn anmeldte deretter årboken til Svensk Mediehistorisk Forening, redigert av Torbjørn von Krogh. Hun anmeldte også Helge

Røeds nye biografi om Ole Colbjørnsen, Arbeiderpartiets viktige strateg. Denne utgaven av tidsskriftet var på 172 sider og utkom den 22. desember 2019.

De to utgavene av tidsskriftet i 2019 inneholder til sammen 282 sider. Det er en betydelig mengde ny kunnskap som med dette tilføres det mediehistoriske fagfeltet. Styret mener at tidsskriftet – både innholdsmessig og grafisk – fungerer meget godt og holder et høyt faglig nivå. Det gjøres et stort arbeid av redaktør Birgitte Kjos Fonn, men også av bidragsytere og fagfellene som vurderer artiklene. Ombrekning og grafisk arbeid – som utføres av nevnte Endre Barstad – gjør at hver artikkel og hvert nummer er grundig gjennomarbeidet også typografisk og visuelt når de utkommer.

Nettsidene

Foreningens egne nettsider (mediehistorisk.no) er dens viktigste kanal ut til medlemmene og allmennheten utenom tidsskriftet. I 2019 har Monica Hägglund Langen fortsatt hatt ansvaret for disse. Hun har utført et stort arbeid med å gjøre Foreningens arbeid mer synlig utad. Nettsidene har hatt nyhetsoppslag om nye utgaver av tidsskriftet, omtale av årsmøteseminaret både i forkant og etterkant og andre nyhetsmeldinger. Gjennom meldinger på Facebook og Twitter har Langen gjort Foreningens arbeid langt mer kjent enn tidligere. Foreningen har nå mange hyggelige «likes» på Facebook og mange flere enn før er dermed blitt oppmerksomme på Foreningen. Langen har utført arbeidet som timebetalt engasjement i eget enkeltmannsforetak. Hennes engasjement som nettredaktør tok slutt ved årsskiftet 2019-2020, da hun på grunn av flytting og ny jobb ikke lenger kunne påta seg å redigere nettsidene. Etter utlysning og søkerunde overtok Rannveig F. Revhaug ansvaret for nettsidene med virkning fra 1.1. 2020.

Medlemstall

Foreningen har to former for medlemsskap: bedriftsmedlemmer og personmedlemmer. Antall bedriftsmedlemmer lå på 135 i 2019, noe som er en nedgang på 1 fra 2018. Antallet personmedlemmer gikk ned fra 102 i 2018 til 98 i 2019, en nedgang på fire. Foreningens samlede medlemstall er nå altså 233, noe som utgjør en samlet nedgang på 5 medlemmer siden 2018.

Antallet bedriftsmedlemmer i Foreningen er svært stabilt over tid. Nedgangen på ett medlem er et enkelttilfelle. Nedgangen i antallet personmedlemmer skyldes trolig det samme som tidligere: dødsfall og strykning av medlemskap pga kontingentrestanser. Mange av personmedlemmene er pensjonerte pressefolk i høy alder. Styret tok initiativ til å snu denne

utviklingen i 2019, gjennom forsøk på rekruttering av nye medlemmer på årsmøteseminar. Det ble i den anledning trykket opp en folder som ble delt ut på fagseminaret 5. mars, der de fremmøtte ble oppfordret til å melde seg inn. Denne folderen er også blitt distribuert til enkelte andre fagmiljøer, som det hos Nasjonalbibliotekets stab i Mo i Rana. Styret vil fortsatt arbeide for å rekruttere nye medlemmer til Foreningen.

Økonomi

Foreningens regnskap for 2019 viser et noe sammensatt bilde. Driftsinntektene økte til 357 156,-, en oppgang fra 281 300 i 2018. Tilskuddet fra Fritt Ord på kr. 50 000,-, som ble tildelt Foreningen etter søknad, bidro til denne økningen (se nedenfor). Samtidig falt inntektene fra medlemskontingenten til 266 700,- i 2019, i forhold til 281 300 i 2018 – altså en nedgang på omkring 15 000 kroner. Utgiftene til tidsskriftet kom på 265 019,- i 2019, mot 227 001,- i 2018. De samlede driftskostnadene kom på 410 017,- i forhold til 354 171,- i 2018. Denne økningen kan delvis forklares ved innkjøpet av lunch til 90 deltakere på årsmøteseminar den 5. mars, samt kostnadene til direkte TV-strømming på Internett samme dag. Driftsresultatet viser ellers et underskudd på 52 605,-, noe som er en *nedgang* i underskuddet på ca. 20 000 kroner fra 2018. Foreningens samlede eiendeler utgjorde kr. 516 896 i 2019, mot 648 971 i 2018.

Driftsunderskuddet er Foreningens mest utfordrende økonomiske problem. Det skyldes at utgivelsen av Mediehistorisk Tidsskrift er kostnadskreven: språkvask, redaktørarbeid og design utføres som lønnet arbeid etter faktura. Underskuddet i 2019 skyldes primært at Foreningen mistet den offentlige støtten som tidsskriftet fikk inntil 2017. Det var CERES som da omgjorde støtteordningen, slik at Foreningens tidsskrift falt utenfor. Hadde tidsskriftet fortsatt mottatt støtte, ville underskuddet i 2018 og 2019 neppe ha oppstått. Styreleder Henrik G. Bastiansen og redaktør Birgitte Kjos Fonn sendte i desember 2019 et brev til CERES, der de tillot seg å peke på virkningene av at Mediehistorisk Tidsskrift mistet den offentlige støtten høsten 2017, slik at driften av Foreningen har begynt å gå med underskudd. Hensikten med brevet har vært å få denne virkningen med når CERES i 2020 skal evaluere hvordan omleggingen av tidsskriftstøtten i 2017 har fungert i tiden etterpå. Vi håper at evalueringen gir det resultat at Mediehistorisk tidsskrift vil komme inn under støtteordningen på nytt igjen – men dette er ikke avgjort ved utgangen av arbeidsåret 2019.

Styret arbeider ellers med å få oversikt over hvilke andre steder Foreningen kan søke om støtte, men dette arbeidet var ikke fullført ved årets avslutning. Styret ønsker også å øke

medlemstallet i Foreningen og har gjort aktive forsøk på det, men resultatene er ikke blitt helt som en hadde ønsket. Situasjonen tilsier derfor nøkternhet i budsjetteringen for 2020.

På Foreningens vegne sendte Henrik G. Bastiansen i mars en søknad om økonomisk støtte på 120 000,- til Fritt Ord. Fritt Ord bevilget kr. 50 000,- som støtte til utgivelsen av temanummeret av Mediehistorisk Tidsskrift, som bygde på fagseminaret den 5. mars (altså nr. 2/19). Søknaden om støtte skyldtes ikke at seminaret ble avholdt hos Fritt Ord, men det nevnte bortfallet av den offentlige tidsskriftstøtten fra CERES i 2017. Støtten fra Fritt Ord innebar en kortsiktig og enkeltstående forbedring av det økonomiske resultatet for 2019, men representerte ingen varig løsning.

Organisasjonen

Ordningen med Monica Hägglund Langen som Foreningens nettredeaktør, som ble en fast avtale i 2018, ble videreført gjennom 2019, men ved årsskiftet 2019-2020 trakk hun seg som nettredeaktør pga flytting og ny jobb. Fra 1.1.2020 har Rannveig Revhaug overtatt som ny nettredeaktør etter utlysning og søkerunde. Helge Holbæk-Hansen har fortsatt som styrets sekretær gjennom året. Birgitte Kjos Fonn har vært tidsskriftets redaktør, og har sagt ja til å fortsette som redaktør også i årene 2020 og 2021. På grunn av flytting til nye og mindre lokaler i 2019, har MBL ikke lenger sett seg i stand til å oppbevare Foreningens arkiv og tidligere papirutgaver av tidsskriftet. Arkivet ble derfor overført til Riksarkivet/Arkivverket sommeren 2019, mens tidsskriftet ble distribuert gratis til alle interesserte. På grunn av mindre plass, ga MBL samtidig beskjed om at de ikke lenger kunne stille lokaler til disposisjon for styrets møter. De har derfor blitt avholdt på OsloMet. MBL opplyser imidlertid at Foreningen er velkommen tilbake til møtelokaler hos seg når organisasjonen flytter inn i det nye Pressens Hus i 2021.

På årsmøtet 5. mars 2019 ble professor Roy Krøvel valgt til nytt styremedlem og nestleder i Foreningen. Han overtok etter Ivar Andenæs, som da gikk ut av styret etter mange års innsats. Alle de andre styremedlemmene tok gjenvalg. Valgkomiteen består av Jens Olai Jensen, Berit Nymann og Guri Hjeltnes.

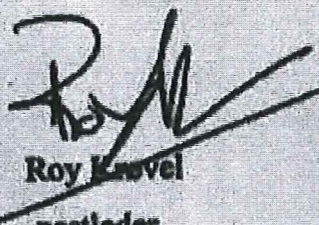
Arbeidsforhold og ytre miljø

Det er ingen ansatte i Norsk Mediehistorisk Forening. Styrets medlemmer arbeider idealistisk og uten økonomisk vederlag. Foreningen diskriminerer ikke mellom kvinner og menn og har derfor ingen spesielle likestillingstiltak. Antall kvinner og menn i styret har (utenom

styreleder) vært tre av hver. Både tidsskriftets redaktør og nettredaktøren er begge kvinner og deltar også på møtene. Foreningen forurenses ikke det ytre miljø.

Regnskapet er avlagt under forutsetning av fortsatt drift.

Oslo, 7. februar 2020

Henrik G. Bastiansen

Henrik G. Bastiansen

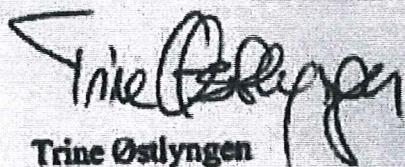
Styreleder

Roy Krøvel

nestleder

Astrid Gynnild

styremedlem

Trine Østlyngen

Trine Østlyngen

Styremedlem

Kristin Brattelid

Kristin Brattelid

styremedlem/Arkivverket

John Olav Egeland

styremedlem

Helge Holbæk-Hansen

Styresekretær